

DRUŠTVO SODNIH IZVEDENCEV VARSTVA PRI DELU IN POŽARNE VARNOSTI SLOVENIJE, Lipahova ulica 31, 1000 Ljubljana, <http://www.sodni-izvedenec.com/>
Matična številka: 1211307000, Transakcijski račun Abanka, številka: 05100-8010133194

Datum: november 2020

SPLOŠNE SMERNICE ZA OPRAVLJANJE SODNOIZVEDENSKEGA DELA NA PODROČJU VARSTVA PRI DELU IN POŽARNE VARNOSTI

1. UVOD

Sodno izvedenstvo za strokovno področje varstvo pri delu in požarna varnost se uvršča v sklop VARNOST. Namenjeno je kot pomoč sodišču pri odločanju izpolnitve in zagotavljanje varnosti in zdravja pri delu. Nanaša na vse dejavnosti za vse osebe navzoče v delovnem procesu. Sodišče imenuje sodnega izvedenca za to strokovno področje, od katerega pričakuje strokovno znanje za odločanje pri odločitvi posameznega sodnega področja.

2. PRISTOJNOST SODNEGA IZVEDENCA NA STROKOVNEM PODROČJU VARSTVO PRI DELU IN POŽARNA VARNOST

Za sodnega izvedenca na strokovnem področju VARSTVO PRI DELU IN POŽARNA VARNOST, je lahko imenovan strokovnjak, ki izpolnjuje pogoje izobrazbe in pogoje, kot jih ureja Zakon o sodnih izvedencih, sodnih cenilcih in sodnih tolmačih (ZSICT).

Izvedenec varstva pri delu in požarne varnosti lahko (v nadaljevanju: izvedenec) opravlja naloge sodnega izvedenstva, če izpolnjuje pogoje za imenovanje iz 16. člena Zakona o sodnih izvedencih, sodnih cenilcih in sodnih tolmačih (Uradni list RS, št. 22/18). Izvedenec lahko opravi svojo nalogo le v okviru svojih pristojnosti. V kolikor vprašanja sodišča presegajo njegove pristojnosti, je o tem dolžan nemudoma obvestiti sodišče in lahko predlaga drugega ali dodatnega strokovnjaka. Izvedenec je dolžan obvestiti sodišče, kadar pri svojem delu prepozna konflikt interesov ali dvojno vlogo v odnosu do osebe, vključene v pravdni postopek.

3. IZOBRAZBA, STROKOVNA USPOSOBLJENOST sodnega izvedenca strokovnega področja varstvo pri delu in požarna varnost

Strokovno področje varstva pri delu in požarne varnosti vključuje zahtevno izobrazbo in strokovnosti s tega področja. To je v sodnem izvedenstvu uvrščeno v sklop VARNOST.

Izvedenec za varstvo pri delu in požarno varnost mora izpolnjevati pogoje izobrazbe diplomirani inženir(ka) varstva pri delu in požarnega varstva oz. diplomirani inženir(ka) tehniške varnosti: dipl. inž. teh. var., ali specializacija po visokošolskem strokovnem programu, ali magister(ica) inženir tehniške varnosti - magistrica inženirka tehniške varnosti oz.: mag. inž. teh. var.

Strokovno področje varstva pri delu in požarne varnosti ureja Zakona o varnosti in zdravju pri delu (Uradni list RS, št. 43/11) (v nadaljevanju: ZVZD-1) in sicer v 2. členu določa, da se uporablja v vseh dejavnostih za vse osebe, ki so navzoče v delovnem procesu. Seveda določa izjeme v katerih so posamezna vprašanja varnosti in zdravja pri delu urejena s posebnimi predpisi.

Samostojne strokovne naloge varnosti in zdravja pri delu lahko opravlja le oseba, ki izpolnjuje pogoje izobrazbe, izkušnje ter ima opravljen strokovni izpit. Slednje se uvršča med dodatna strokovna znanja, ki so potrebna za sodnega izvedenca varnosti pri delu in požarne varnosti.

3. 1 Delitev strokovnega področja varstvo pri delu in požarna varnost

Strokovno področje sodnega izvedenstva varstva pri delu in požarne varnosti delimo v poglavja:

- (A) varnost in zdravje pri delu
- (B) varstvo pred požari
- (C) varnost in zdravje pri delu pri površinskem rudarjenju
- (D) varnost in zdravje pri delu na začasnih in premičnih gradbiščih
- (E) varnost pred ionizirnim sevanjem

Sodni izvedenec navedenega poglavja mora za opravljanje posamezne strokovnosti imeti opravljen strokovni izpit.

Dodatna strokovna znanja, ki so predpisana v podzakonskih aktih so naslednja:

- (A) **varnost in zdravje pri delu**: ZVZD-1 določa strokovne naloge osebe, ki izpolnjuje formalne pogoje (izobrazba) v povezavi s Pravilnikom o opravljanju strokovnega izpita iz varnosti in zdravja pri delu (Uradni list RS, št. 85/20), Pravilnikom o pogojih, ki jih mora izpolnjevati strokovni delavec za varnost pri delu (Uradni list RS, št. 109/11 in 77/19) in Pravilnikom o stalnem strokovnem usposabljanju na področju varnosti pri delu (Uradni list RS, št. 78/19). V tem delu gre za opravljen strokovni izpit iz varnosti in zdravja pri delu, po predpisih varnosti in zdravja pri delu, ki jih mora izpolnjevati strokovni delavec za varnost pri delu.
- (B) **požarna varnost – opravljen strokovni izpit navedeno v alinei (A)**: Zakon o varstvu pred požarom (Uradni list SRS, št. 2/76, 21/78 – ZSlaR-A, 15/84, Uradni list RS, št. 71/93 – ZGas, 71/93 – ZVPoz in 83/12 – ZVPoz-D) in Pravilnik o usposabljanju in pooblastilih za izvajanje ukrepov varstva pred požarom (Uradni list RS, št. 32/11 in 61/11 – popr.). V tem delu gre za opravljen splošni in posebni del izpita.
- (C) **varnost in zdravje pri delu pri površinskem rudarjenju z miniranjem – opravljen strokovni izpit navedeno v alinei (A)**: Zakon o rudarstvu (Uradni list RS, št. 14/14 – UPB in 61/17 – GZ) v povezavi s Pravilnikom o zahtevah za zagotavljanje varnosti in zdravja pri delu in o tehničnih ukrepih za dela pri raziskovanju in izkoriščanju mineralnih surovin na površinskih kopih (Uradni list RS, št. 21/19)
- (D) **varnost in zdravjem pri delu na začasnih in premičnih gradbiščih – opravljen strokovni izpit navedeno v alinei (A)**: strokovni izpit iz varstva pri delu na začasnih in premičnih gradbiščih koordinatorja za varnost in zdravje pri delu na začasnih in premičnih gradbiščih posebej skladno z določili Uredbe o zagotavljanju varnosti in zdravja pri delu na začasnih in premičnih gradbiščih (Uradni list RS, št. 83/05 in 43/11 – ZVZD-1) v povezavi s Pravilnikom o programu in načinu usposabljanja koordinatorjev za varnost in zdravje pri delu na začasnih in premičnih gradbiščih (Uradni list RS, št. 31/08)

- (E) **varnost pri delu pred ionizirnim sevanjem** – opravljen strokovni izpit navedeno v alineji (A) in strokovni izpit, ki ga ureja Zakon o varstvu pred ionizirajočimi sevanji in jedrski varnosti (Uradni list RS, št. 76/17) (42. člen: *pooblaščen izvedenci varstva pred sevanji*, 43. člen, 1., 2 in 5 odstavek: *pooblastilo izvedenca varstva pred sevanji*).

Med dodatna strokovna znanja sodnega izvedenca za varstvo pri delu in požarno varnost se štejejo tudi praktične izkušnje in ostali pogoji določene v 16. členu Zakona o sodnih izvedencih, sodnih cenilcih in sodnih tolmačih (Uradni list RS, št. 22/18).

Sodni izvedenec strokovnega področja varstvo pri delu in požarna varnost mora poznati zahteve, za strokovno področje varnosti in zdravja pri delu.

Akreditirani certifikati izdani po OHSAS 18001:2007 prehajajo na mednarodni standard za sistem vodenja varnosti in zdravja na delovnem mestu ISO 45001:2018 Sistem vodenja varnosti in zdravja pri delu – Zahteve z napotki za uporabo. Prehodno obdobje se izteče 12. 3. 2021.

Ta (certifikat OHSAS 18001:2007) ima status slovenskega standarda in je istoveten mednarodnemu standardu ISO 45001 (EN) Occupational health and safety management systems – Requirements with guidance for use, 2018, in vsebuje zahteve, za izvajanje sistema vodenja zdravja in varnosti pri delu ter za ugotavljanje skladnosti v kateremkoli okolju v katerem se izvaja delovni proces.

Sodni izvedenec strokovnega področja varstvo pri delu in požarna varnost mora poznati zahteve iz ZVZD-1 s katerim se vsebinsko prenaša v pravni red Republike Slovenije (s podzakonskimi akti) in Direktiva Sveta 89/391/EGS z dne 12. junija 1989 o uvajanju ukrepov za spodbujanje izboljšav varnosti in zdravja delavcev pri delu (UL L, št. 183 z dne 29. 6. 1989, stran 1), ki je bila spremenjena z Uredbo (ES) št. 1137/2008 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. oktobra 2008 o prilagoditvi nekaterih aktov, za katere se uporablja postopek, določen v členu 251 Pogodbe, Sklepu Sveta 1999/468/ES, glede regulativnega postopka s pregledom – Prilagoditev regulativnemu postopku s pregledom – prvi del (UL L št. 311 z dne 21. 11. 2008, str. 1). S tem zakonom se tudi delno prenaša v slovenski pravni red Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 2006/123/ES z dne 12. decembra 2006 o storitvah na notra-njem trgu (UL L, št. 376 z dne 27. 12. 2006, stran 36).

4. NALOGE SODNEGA IZVEDENCA ZA VARSTVO PRI DELU IN POŽARNO VARNOST

Naloga sodnega izvedenca za varstvo pri delu in požarno varnost je, da s svojim strokovnim znanjem v celoti upošteva določbe sklepa sodišča in v izvedenskem mnenju odgovori na zastavljena vprašanja, s svojega strokovnega področja in pri tem upošteva roke za izdajo svojega izdelka.

Naloga je, da v odgovoru upošteva vse ključne podatke spisa zadeve in dodatne ugotovitve po ogledu mesta škodnega dogodka. Sodni izvedenec ocenjuje različne vidike, ki so potrebni za podajanje odgovorov na vprašanja, podana v izvedenskem mnenju ali, v odgovorih na sodišču.

4. 1. Naloge sodnega izvedenca

Poleg vprašanj, mora izvedenec za varstvo pri delu in požarno varnost preučiti mesta škodnega dogodka, izpolnjevanje zahtev delodajalca, da je zagotovljena varnost in zdravje pri delu in varstvo pred požarom:

- zagotavljanja varnosti in zdravja delavcev pri delu,
- promocije zdravja na delovnem mestu, načrtovanja ter varnost in zdravje pri delu,
- odgovornosti delodajalca in temeljna načela pri izvajanju ukrepov,

- dolžnosti delodajalcev in pravice delavcev, pravica do varnosti in zdravja pri delu, dolžnosti delavcev, medsebojno obveščanje in skupno posvetovanje,
- vzgoja in izobraževanje, ocenjevanje tveganja in izjava o varnosti, objava, posredovanje in vpogled v izjavo o varnosti z oceno tveganja,
- obveznosti delodajalca do prve pomoči, varstva pred požarom in evakuacije ter prilagoditve ukrepov prve pomoči in varstva pred požarom, nevarnost za nasilje tretjih oseb, nasilje, trpinčenje, nadlegovanje, psihosocialno tveganje;
- predhodno varstvo: dokumentacija v zvezi z nadaljnjim delom skladno s predpisi o zagotavljanju varnosti in zdravja na začasnih in premičnih gradbiščih ter pisna ocena tveganja, katerim bi delavci lahko bili izpostavljeni pri delu;
- uporaba nevarnih snovi; resna, neposredna in neizogibna nevarnost;
- naloge strokovnega delavca za varnost pri delu;
- načrtovanje promocije zdravja na delovnem mestu;
- izvajalec medicine dela in pogoji za izvajanje medicine dela ter dolžnost medsebojnega sodelovanja s strokovnim delavcem za varnost in zdravje pri delu; zdravstveni pregledi;
- obveščanje in seznanjanje delavcev; usposabljanje delavcev;
- pisni sporazum na skupnih deloviščih;
- obvestilo inšpekciji pred začetkom delovnega procesa, pri katerem obstajajo večje nevarnosti za nezgode in poklicne bolezni; prijave inšpekciji;
- upravljanje evidenc; sodelovanje delavcev pri upravljanju;
- dolžnost posvetovanja z delavci ali njihovimi predstavniki o oceni tveganja, pa tudi o vsakem ukrepu, ki lahko vpliva na varnost in zdravje pri delu, o izbiri strokovnega delavca, izvajalca medicine dela, delavcev za prvo pomoč, in delavcev oziroma pooblaščenih oseb po posebnih predpisih za varstvo pred požarom in evakuacijo, ter o obveščanju delavcev in organizaciji usposabljanja; položaj delavskega zaupnika; pravice in obveznosti sveta delavcev ali delavskega zaupnika; pravice in dolžnosti delavcev; prepoved dela pod vplivom alkohola, drog in drugih substanc;
- pravica odklonitve dela - če ni bil predhodno seznanjen z vsemi nevarnostmi ali škodljivostmi pri delu in sprejetimi varnostnimi ukrepi ter usposobljen za varno in zdravo delo ali če delodajalec ni zagotovil predpisanega zdravstvenega pregleda; pravica do zapustitve delovnega mesta;
- delo s slikovnim zaslonom, ročno premeščanja bremen izpostavljenost na delovnem mestu: hrupu, vibracijam, kemičnim snovem, biološkim dejavnikom, ionizirajočim virom sevanja, elektromagnetnim sevanjem, umetnemu optičnemu sevanju, toplotnim obremenitvam, azbestu pri delu, rakotvornim in mutagenim snovem, nevarnostnim električnega toka
- Prepoznavanje požarnih tveganj, ki izhajajo iz objektov, tehnologij in delovnih nalog, zahteve varstva pred požarom za stavbe (študije/zasnove požarne varnosti, pasivni in aktivni ukrepi varstva pred požarom ...), zahteve varstva pred požarom za delovna mesta (ocena požarne ogroženosti, požarni red s prilogami, načrti evakuacije, požarni načrt, dovoljenje za izvajanje požarno nevarnih del, nadzor nad brezhibnih delovanjem sistemov aktivne požarne zaščite, usposabljanje delavcev za varstvo pred požarom, za gašenje in izvajanje evakuacije, izvedba praktične vaje), prepoznavanje nevarnosti in tveganja za nastanek poškodb delavcev na delovnih mestih zaradi nastanka požara / eksplozije ter ukrepi delodajalca za zmanjšanje tveganja pri različnih dejavnostih delodajalcev in delovnih pogojih v delovnem okolju, sodelovanje odgovorne osebe za varstvo pred požarom s strokovnim delavcem za varnost pri delu.
- Obravnava nevarnosti in tveganj pred eksplozijami: eksplozijsko ogrožena delovna mesta; ocena tveganja; Ex cone – eksplozijsko ogrožen prostor; elaborat eksplozijske ogroženosti; ukrepi proti eksplozijske zaščite; zahteve za proizvajalce Ex opreme in naprav; certifikati skladnosti (elaborata, vgrajene opreme in naprav, vzdrževanja); popravila Ex opreme in naprav; poznavanje Pravilnika o proti eksplozijske zaščiti in standardov; odgovornosti in naloge delodajalca na področju proti eksplozijske zaščite; odgovornosti in naloge delavcev, ki delajo v Ex conah; odgovornosti in naloge delavcev, ki vzdržujejo Ex opremo in naprave; ukrepi v primeru eksplozije.

5. Izvedensko mnenje in stroškovnik

V izvedenskem mnenju sodni izvedenec poda vse ugotovitve in v primeru ogleda škodnega dogodka tudi v mnenju opiše vse ugotovitve, priloži dokazila na primer; posnetke, fotografije, analize, meritve, dodatne listine in druge dokaze. Vsak posamezni dokaz mora biti opisan v kazalu. Na podlagi vseh ugotovitev, pregleda sodnega spisa izvedenec oblikuje svoje odgovore, ki morajo biti natančni, konkretni z odgovori na vprašanja. Odgovori morajo biti napisani razumljivo.

V kolikor sodišče izvedencu naloži, da ta ob ogledu škodnega dogodka lahko pridobi dodatne listine, jih mora izvedenec pojasniti in vsak posamezni dokaz strokovno opredeliti.

Dodatna dokazila, pridobljena ob ogledu škodnega dogodka morajo biti natančno opisana.

Sodišče od izvedenca lahko zahteva tudi pisno dopolnitev mnenja z vprašanji ali, pa ga povabi na ustno obravnavo.

V primeru, da se izvedenec terminu sodišča iz opravičljivih razlogov ne more odzvati ali dopolnitev mnenja ne more izdelati v določenem roku o tem čimprej obvesti sodišče in se dogovori za ustrezen drug termin.

Izvedenec po izdelavi izvedenskega mnenja ali dopolnitve le tega ali ustni obravnavi na sodišču, izda račun s podrobnim stroškovnikom skladno s Pravilnikom o sodnih izvedencih, sodnih cenilcih in sodnih tolmačih (Uradni list RS, št. 84/18) in v povezavi s Pravilnikom o povrnitvi stroškov v pravnem postopku (Uradni list RS, št. 15/03 in 32/13), iz katerega je razviden obseg in vsebina opravljenega dela.

6. Literatura

Seznam literature in predpisov sodnega izvedenstva - sklop varnost, strokovnega področja varstvo pri delu in požarna varnost:

- Medicina dela, Marjan Bilban – Ljubljana: ZVD, Zavod za varstvo pri delu, 1999
- Varnostno tehnični priročnik, Vladimir Drusany, CIP, NUK, Ljubljana, 1999
- Nevarne snovi, Alenka Oblak Lukač, založba DSU Univerzum, Ljubljana 1983
- Analiza in presoja varnosti pri delu, Primož Gspan, SIP, NUK, Ljubljana
- Zdravo in varno delo pri računalniku, delo in varnost, Zavod za varstvo pri delu, Ljubljana, 1989
- Patologija rada, M. Sarić, D. Majić-Prpić, T. Bertić, Panorama-Zagreb, 1965
- Osebna varovalna oprema, Jožef Horvat, Univerza v Ljubljani, VŠZ, Ljubljana, 2007
- Nevarne kemikalije, M. Jamšek, L. Šarc, Zavod za toksikologijo in zastrupitve, Ljubljana, 2013
- Introduction to Health and Safety at Work, Phil Hughes, Ed Ferrett, Elsevier, Amsterdam, 2007
- SIST ISO 45001:2018, Sistem vodenja varnosti in zdravja pri delu – Zahteve z napotki za uporabo
- OHSAS 18001:2007, angleški standard (OHSAS: Occupational Health and Safety Management Systems), povezava <http://ecommerce.sist.si/catalog/project.aspx?id=24b44f21-b80c-477b-ad83-0871aa966810>
- Direktiva Sveta 89/391/EGS z dne 12. junija 1989 o uvajanju ukrepov za spodbujanje izboljšav varnosti in zdravja delavcev pri delu (UL L, št. 183 z dne 29. 6. 1989)
- Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 2006/123/ES z dne 12. decembra 2006 o storitvah na notra-njem trgu (UL L, št. 376 z dne 27. 12. 2006)
- Zakon o varnosti in zdravju pri delu (ZVZD-1) in podzakonski akti, dosegljivi na spletni povezavi: Varnost in zdravje pri delu: <https://www.gov.si/drzavni-organi/ministrstva/ministrstvo-za-delo-druzino-socialne-zadeve-in-enake-moznosti/zakonodaja/>
- Zakon o varstvu pred ionizirajočimi sevanji in jedrski varnosti (Uradni list RS, št. 76/17 in 26/19) <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO7385>
- Publikacije Evropske agencije za varnost in zdravje pri delu (EU-OSHA) <https://osha.europa.eu/sl/safety-and-health-legislation>

- Zakonodaja: Varstvo pred požarom, povezava <https://www.gov.si/drzavni-organi/organi-v-sestavi/uprava-za-zascito-in-resevanje/zakonodaja/>
- Zakon o varstvu pred ionizirajočimi sevanji in jedrski varnosti (Uradni list RS, št. 76/17 in 26/19) <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO7385>
- Zakon o sodnih izvedencih, sodnih cenilcih in sodnih tolmačih (Uradni list RS, št. 22/18)
- Pravilnik o sodnih izvedencih, sodnih cenilcih in sodnih tolmačih (Uradni list RS, št. 84/18)
- Pravilnik o povrnitvi stroškov v kazenskem postopku (Uradni list RS, št. 61/97, 68/97 – popr., 62/08 in 38/13)
- Pravilnik o povrnitvi stroškov v pravnem postopku (Uradni list RS, št. 15/03 in 32/13)
- Kodeks ravnanja in obnašanja sodnih izvedencev, sodnih cenilcev in sodnih tolmačev, <https://www.gov.si/zbirke/delovna-telesa/strokovni-svet-za-sodno-izvedenstvo-sodno-cenilstvo-in-sodno-tolmacenje/>

Pripravili:

Stalno strokovno telo, sklop Varnost - varstvo pri delu in požarna varnost: Marjetka Učakar, Dr. Jožef Horvat, Hava Avdič